

Ohjeistus asbestisementtisten vesihuoltoverkostojen vuotokorjauksiin ja suunniteltuihin korjauksiin liittyviksi töiksi

Sanna Rantanen, Johanna Sahlstedt, Pöyry Finland Oy

Vuoden 2016 alussa astuivat voimaan Laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista (684/2015) ja Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta (798/2015), jotka käsittelevät asbestipurkutyötä. Uuden lainsäädännön määritelmän mukaan asbestipurkutyö on *”asbestia sisältävien rakenteiden purkamista ja poistamista ja niihin välittömästi liittyviä töitä, kuten huolto- ja kunnossapitotöitä, joissa voidaan altistua asbestipölylle”*. Lain määräysten tulkinta vesihuoltosektorilla ei ole yksiselitteinen, koska määräykset painottuvat rakennuksissa sisällä tehtävään asbestipurkutyöhön. Pöyryllä on Vesilaitosyhdistyksen toimeksiannosta käynnissä hanke, jossa laaditaan vesihuoltolaitoksille ohjeistus siitä, miten asbestisementtisiin vesihuoltoverkostoihin liittyviä töitä voidaan tehdä turvallisesti ja lainmukaisesti huomioiden vesihuoltoverkoston töiden erityispiirteet. Hankkeen ohjausryhmässä on mukana viisi vesihuoltolaitosta. Lisäksi työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä lupaviranomaisena toimivan Aluehallintoviraston kanssa. Tämä julkaisu sisältää Aluehallintovirastolta saadut viimeisimmät päätökset vesihuoltoverkostotöitä koskien. Yhteistyö jatkuu ja lopulliset ratkaisut esitetään VVY:n myöhemmin julkaisemassa virallisessa ohjeessa.

Suomessa on Vesilaitosyhdistyksen tilastojen mukaan käytössä yli 800 km asbestisementtisiä vesihuoltoverkostoja. Vesihuoltoverkostojen rakentamisessa asbestisementtisiä putkia on käytetty erityisesti 1960–1970-luvuilla. Asbestisementtisten vesihuoltoverkostojen työt ovat nykyisin pääosin kunnossapito- ja korjaustöitä, kuten putkirikkojen korjausta sekä venttiilien ja muiden putkien liitososien uusimista, uusien liittymien tekoa sekä saneeraustöitä. Merkittävin asbestipölyä ja asbestialtistusta aiheuttava työvaihe on putken katkaisu esim. laikalla tai sahalla.

Uuden lainsäädännön mukaan asbestipurkutyöksi määritellään kaikki asbestia sisältävien rakenteiden purkuun ja poistoon liittyvät työt, joissa vapautuu asbestipölyä eli asbestialtistus on mahdollinen. Nämä työt edellyttävät aina rekisteriin kirjattua asbestipurkutyölupaa, myös vesihuoltoverkostojen asbestitöiden osalta. Vesihuoltolaitokset eivät kuitenkaan tarvitse omaa asbestipurkutyölupaa, vaan ne voivat asbestipurkutyötilanteessa käyttää ulkopuolista toimijaa, jolla on asbestipurkutyölupa ja käytössään lain mukaiset asbestipurkutyöhön tarvittavat laitteet, välineet ja suojaimet sekä laitehuoltotila. Ulkopuolinen toimija toimii asbestipurkutyön lainsäädännön mukaisena asbestipurkutyön työnjohtajana. Purkutyön omaava työnjohtaja palkataan työmaalle asbestipurkutyökohteeseen ja hänen vastuullaan on työmaan toiminta asbestipurkutyöluvan ja lainsäädännön mukaisesti.

Asbestipurkutyön luvanvaraisuutta arvioitaessa ei ilman asbestipurkutyölupaa tehtävien asbestitöiden peruste ole alle yhden työtunnin raja. Alustavien AVI:lta saatujen tietojen mukaan, jos asbestipurkutyössä ei tosiasiallisesti vapaudu asbestipölyä, ei purkutyölupaa tarvita. Tarkennusta edellyttävät vielä riittävät toimintatavat, joilla voidaan perustella se, että asbestipölyä ei vapaudu.

Asbestipurkutyötä tekevällä henkilöllä tulee olla koulutuksella saavutettu pätevyys työn tekemiseksi ja tämä tulee kirjata rekisteriin. Koulutusta järjestävät lukuisat eri oppilaitokset eri puolilla Suomea. Jos vesihuoltolaitoksen oma henkilökunta on käynyt lain mukaisen koulutuksen, he voivat tehdä asbestipurkutyön työkohteeseen palkatun, ulkopuolisen asbestipurkutyön työnjohtajan alaisuudessa, vaikka vesihuoltolaitoksella ei olisi omaa purkutyölupaa. Koulutusta ei

vaadita vesihuoltotyömaalla kaivinkoneenkuljettajilta yms. toimijoilta, jotka eivät osallistu varsinaiseen asbestipurkutyöhön ja täten altistu asbestipölylle.

Ulkona tehtävissä vesihuoltoverkostojen asbestitöissä ei veloiteta alipaineistettujen työolosuhteiden eli ns. osastoinnin toteutusta. Vesihuoltoverkostojen asbestipurkutöissä ei veloiteta myöskään kohdepoistolaitteen käyttöä, kun purkutyö tehdään runsaalla kastelulla pölyämisen ehkäisemiseksi. Huomioitavaa kuitenkin on, että purkutyöluvan hakeminen edellyttää kuitenkin, että hakijalla on käytössään osastoinnin toteutukseen tarvittavat laitteet ja välineet. Purkutyöluvan hakemus on vesihuoltoverkostotöille sama kuin rakennuksen sisällä tehtäville asbestipurkutöille, eikä siihen ole tällä erää tulossa muutosta. Purkutyölupa riittää, että hakija osoittaa esim. vuokrasopimuksella saavansa käyttöön kaikki luvan edellyttävät laitteet ja varusteet. Hakijan ei tarvitse itse omistaa kyseisiä laitteita.

Asbestipurkutyötä tekevän henkilön tulee käyttää työssä suojaimina kertakäyttöistä hupullista suojapukua, suojakäsineitä, jotka ylettyvät suojapuvun ranteiden kuminauhojen alle sekä umpinaisia jalkineita, joiden varret pysyvät aina suojapuvun lahkeiden kuminauhan alla. Ehdoton suojainvaatimus on myös hengityksensuojain. Hengityksensuojainta koskevat vaatimukset tarkentuvat vielä hankkeen edetessä. Hengityksensuojaimen tiiveys tulee testata säännöllisesti (vuosittain tai suojaimen uusimisen tai korjauksen yhteydessä) partikkeleilla, jotka antavat luotettavan tulokset suojaimen tiiveydestä. Suojaimen testaus ei edellytä työntekijän altistamista asbestille.

Asbestipurkutyön jälkeen jätehuolto toteutetaan asbestipurkutyön lainsäädännön määräysten mukaan sekä huomioiden kunnan jätehuoltoviranomaisen ohjeistus. Asbestia sisältävät purkujätteet pakataan tiiviisti kestäviin ja ilmatiiviisiin pakkauksiin siten, että niistä ei leviä asbestikuituja ympäristöön. Asbestipurkutyössä käytettävien laitteiden ja välineiden huolto ja puhdistus ovat asbestityötä, jotka on tehtävä siihen tarkoitukseen varatussa huoltotilassa, ns. puhdistilassa. Laitahuoltotilan tulee täyttää sille lainsäädännössä tarkasti määritetyt vaatimukset. Työvälineet tulee huoltaa huoltotilassa jokaisen käyttökerran jälkeen. Työvälineet tulee kuljettaa avoneuvoissa huoltotilaan erillään puhtaista työvälineistä siten, että pölyn leviäminen on estetty. Asbestipölyn leviäminen estetään pakkaamalla puhdistettavat työvälineet kuljetuksen ajaksi ilmatiiviisiin muovipusseihin.

Asbestisia vesihuoltoverkostoja voidaan saneerata sujuttamalla erilaisilla menetelmillä. Tehdyt sujutustoimet tulee kuitenkin merkitä huolellisesti vesihuoltolaitoksen verkkotietojärjestelmään, josta tieto kulkee myös muiden toimijoiden tietoon. Pakkosujutuksen sijaan muita sujutusmenetelmiä suositellaan, koska pakkosujutus rikkoo asbestisementtiputken maaperään aiheuttaen ongelmia, jos sujutetun putken kohdalla tehdään maankaivua myöhemmissä vaiheissa. Käytöstä poistuvien asbestisementtisten putkien hylkäämisen ei aluehallintovirasto ota kantaa.

Vesihuoltoverkostotöissä asbestikartoituksen tekeminen ei ole tarpeellista. Vesihuoltolaitosten tulee kuitenkin laatia asbestikartoituksen asiakirja, jossa on kerrottu putkien tiedot. Selvityksen alla on, voiko vesihuoltolaitoksen verkkotiejärjestelmä ajaa kyseisen asian, koska sieltä selviää tieto verkostossa olevista asbestiputkista ja niiden sijainnista. Asbestipurkutyöluvan mukaisesta asbestipurkutyöstä tulee ilmoittaa kirjallisesti seitsemän päivää etukäteen työsuojeluviranomaiselle. Takautuvasti ilmoituksen voi tehdä ainoastaan putkirikkotilanteissa.